

Kés, villa, olló... szakemberek kezébe való

BUDAPEST 2011

Recska Endre szerzőségében és magánkiadásában pár évvel ezelőtt megjelent, két igen érdekes és hasznos szakkönyvet mutatunk be olvasóinknak. Érdeklődő olvasóink közt muzeológus szakembereinket, a speciális gyűjtemények gondozóit szeretnénk tudni. Egyébként minden érdeklődőnek ajánljuk. Hogy e kötetek bemutatására csak most kerül sor, annak egyik oka épp a szerzői kiadás jellegéből adódik. Alulírott, kaszapengék beazonosításához keresve támpontokat, bukkant rájuk a világhálón.

BUDAPEST 2007

Az első kiadvány a faipari kézi-szerszámokon (balták, fejszék, szerkercék, bárdok, gyaluvasak, vésők, kézi vonókések stb.)¹, a második a késeken, borotvákön, ollókon, vágó- és szűrőfegyvereken² található, az Osztrák–Magyar Monarchia és Magyarország területén 1876–1945 között bejegyzett védjegyeket tárja fel és fejti meg.

Recska Endre több évtizede gyűjtve e szerszámokat, értőn igazít el a közel 2000, bizalmat kiérdemelt, megbízhatóságot, garanciát, minőséget jelképező védjegy között. A két kötet azért is tart nagyobb figyelemre igényt térségeinkben, mivel mindenkor mestereink a címekben jelzett területeken szerezték be leginkább eszközeiket, szerszámaikat. Régi, funkcióját, rendeltetését vesztett, de még fennmaradt, ám akár élő műhelyekben is tucatjával található olyan régebbi – tán ereklyeként őrzött – kézi-szerszámok, amelyek ebben a két könyvben felsorolt, bemutatott, leírt védjegyek valamelyikét hordozzák magukon. Múzeumaink raktáraiban felhalmozott – valamikori kiállításról álmódó – szerszámainak értékelését, eredetének tisztázását mindenképpen segítik és megkönnyítik. A két kézikönyv jelentős hozzájárulás a mester-ség- és (fém)ipartörténetünk alaposabb megismeréséhez, szilárdabb, tudományosabb alapokra helyezéséhez. A mester, manufaktúra vagy üzem neve, a szerszám és a rajta használt – itt pontosan megrajzolt – védjegy hivatalos bejegyzésének (lajstromozásának) helye és időpontja mind ezt szolgálja.

A szerző arra is felhívja figyelmünket, hogy „az összegyűjtött védjegyek nemcsak a címben szereplő eszközökön szerepelhetnek, hanem azokat a lajstromoztatók más szakmák eszközein és szerszámain, vagy egyéb termékeken is alkalmazták. Erdemes tehát azoknak is megismerni a katalógust, akik más szakmák eszközeinek és szerszámainak eredetét keresik.”

A könyvek szerkezetére a tartalomjegyzékek világítanak rá. A beve-

zetőket a szerszámokon található tulajdon-, mester-, kereskedő-, minőség- és védjegyek rendszerének, a számok és betűk összefüggéseinek bemutatása, a védjegykatalógusban szereplő védjegyek elemzése, a jelek elhelyezkedésének tisztázása, a szerszámok készítőire utaló történelmi visszatekintés, majd a védjegykatalógus használatának leírása követi. A jegyzetek és a felhasznált irodalom, valamint a védjegykatalógusban található védjegyek lelőhelyeinek (Központi Értesítő; Központi Védjegyértesítő) felsorolása teszi teljesebbé e két nagyszerű kiadványt. Recska Endre statisztikai összefüggéseket állapít meg, azok alapján általános törvényszerűségekre hívja fel a figyelmet. De mindemellett szó esik az egyszerű díszítményekről, két jelentős magyar szerszámgyártó üzem történetéről: a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Rt., a szentendrei Csoknyay Szerszámüzem (Győre Andor tollából) működéséről, illetve egy híres családi vállalkozásról (A Szankovits kés története – Szankovits Örs tollából), a jogi és törvényi háttérrel és a szabványokról. Így valósul meg a szerző hármass célkitűzése: egy összefoglaló katalógus készítése (a második kötet még egy kis keresési segédlettel is kiegészül), az eddig publikált ismeretek kiszélesítése és a XIX. századi vasgyártmány-kereskedelem nyomán követése.

Ettől válik egy egyszerű katalógusnál többé mindkét könyv. Kis szakma-, gazdaság-, adminisztráció-, kereskedelem- és technikatörténeti, szakkifejezés-használati breviáriumokat tartunk a kezünkben, melyek úttörő munkaként számtalan, eddig még feltáratlan, vagy kevésbé feltárt összefüggésre, leellenőrizendő felvetésre, további kutatások által megmagyarázandó kérdésekre hívják fel a tudományosság figyelmét.

Rózsa Edvárd, a borbélyszakma felől közelítve meg a kiadványokat, pamacs és penge nevű blogján³ a következőket nyilatkozza: „*Európa tekintetében csak szűkebb helyi viszonylatokban [Solingen] találtam hasonló munkákat, a ... könyv tehát nemcsak magyarországi, hanem európai léptékkel is értékes mű.*” Majd a kesportal.hu weboldal, utalva a Neufel Ármin budapesti ügyvivő által képviselt Hoppe S. fiai solingeni kőgyártó cég által belajstromoztatott több tucatnyi késtípusra, amelyeket Recska Endre külön is kigyűjtött, lelkesedve jegyzi meg: „*már ezért az egy oldalért érdemes megvenni az egész könyvet*”.⁴

A nemzetközi szinten is ritkaságnak, nyelvterületünkön meg egyedülállónak számító könyvek a szakmában jól érzékelhető űrt töltenek be. Annak dacára, hogy a szerzőnk szerint is „*további kitartó munka kell ahhoz, hogy a kovácscéhekben dolgozó kovácsok mesterjelei, vagy a falusi kovácsok jelei hasonló összefoglalóban megjelenhessenek*”, muzeológusaink, történészeink számára megkerülhetetlen alapforrásnak számítanak.

Bárcsak más típusú szerszámainkhoz is készülnének ezekhez hasonló kiadványok!

Róth András Lajos

1. *Fafeldolgozó vasszerszámok védjegyei. Fafeldolgozó vasszerszámokon található bejegyzett védjegyek az Osztrák–Magyar Monarchia és Magyarország területén 1876–1945. Bp., 2007.*

2. *Kések, borotvák, ollók, vágó- és szűrőfegyverek védjegyei. Késeken, borotvákön, ollókon, vágó- és szűrőfegyvereken található bejegyzett védjegyek az Osztrák–Magyar Monarchia és Magyarország területén 1876–1945. Bp., 2011.*

3. http://pamacsespenge.blog.hu/2011/07/04/pereckigyo_es_csikos_zokni (letöltve: 2013-08-30)

4. <http://kesportal.hu/2011/07/05/vedjegyekrol/> (letöltve: 2013-08-30)

(98.) **8. Ruprecht Ferencz borotvakovács** Ybbs melletti Zellben; a bécsi ker. és iparkamaránál 1889. febr. 12-én d. e. 9½ órakor belajstromoztatta borotva-készítményeire alkalmazandó és itt 5887. kamarai sorsszám alatt ábrázolt védjegyét.

01. **Henkels J. A.** részéről Berlinben. A budapesti kereskedelmi kamaránál 73. sorsszám alatt bejegyeztette 1876-ik január 10-én d.e. 10 órakor solingenbeni gyárában készült aczél- és vasárukra. (lajstromszám 16.) **Lásd még a 267. sorsszámú védjegyet!**

(648.) Budapest 36049. sz. 1919. évi december hó 18-án. **August von der Mühlen** remscheid-i cég, szerszámokat és fémárukat előállító és forgalombahozó remscheid-i vállalata részére. Áru: I. ... háztartáshoz szükséges kések és ollók ... (Megújítása az 1909. évi február hó 26-iki 18828. számnak.)

